

infoblad

2019

op **Z**

www.op-zet.nl

Burcht & Kathedraal 3a

Rosenthal Freilichtmuseum
Fase 1 De post-Romeinse Tijd

Leven in **Z** 1:220

Inleiding

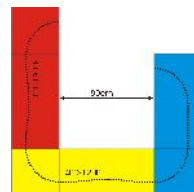
Over het Freilichtmuseum Rosenthal heb je vast al gelezen in Burcht & Kathedraal 2. Hier hebben ze de historie van Thalbrück opgesteld in twee fasen. Vandaag bezoek je de eerste fase: de post-Romeinse tijd. In Thalbrück praat men er wat schuchter over, maar als je hier aankomt ben je meteen al onder de indruk van dat kolossale Castrum!

Je knikt tegen de Romeinse schildwacht en krijgt een museumgids van een vriendelijke suppoost. Dat is een boekje met acht hoofdstukjes die elk een museale 'site' behandelen. Maar eerst stuurt de inleiding je naar de centrale ruimte in het Castrum voor uitleg. Daar begint dan het verhaal van Thal Bruec in de post-Romeinse tijd.

Aan de module waarop nu het diorama van Fase 1 ligt is al heel wat vooraf gegaan. Al jaren bouw ik aan mijn kathedraalburcht op schaal Z en al jaren beschrijf ik de historie ervan en het raamverhaal van de lezer als toerist. In dit infoblad komt het maakverhaal van dit diorama vrij summier aan de orde (vanaf p.16) omdat het nog verre van af is.

Misschien wordt het ook wel nooit voltooid. **Dum spiro, spero.** Dat is dan ook een reden om nu alvast een beschrijving te geven van wat tot dusver wel af is en wat er nog dient te komen. Het is ook de intro van een nieuw modulesysteem dat de mogelijkheid biedt om met verwisselbare diorama's te werken (zie modulebaan in de maak).

Colofon

redactie: Robert Thalbrück
contact: thalbruck@op-zet.nl
info: www.op-zet.nl

De website op-zet.nl en de daarbij behorende PDF's verschijnen kosteloos als uitgaven van niet commerciële aard voor hobby-vrienden van spoor Z, 1:220. Zij geven primair de visie van de redactie weer. Voor citaten van derden is de redactie niet aansprakelijk.

Commentaar, aanvullingen en correcties zijn welkom, maar aan eventuele fouten kunnen geen claims worden ontleend. De redactie behoudt zich het recht voor wel of niet te rectificeren.

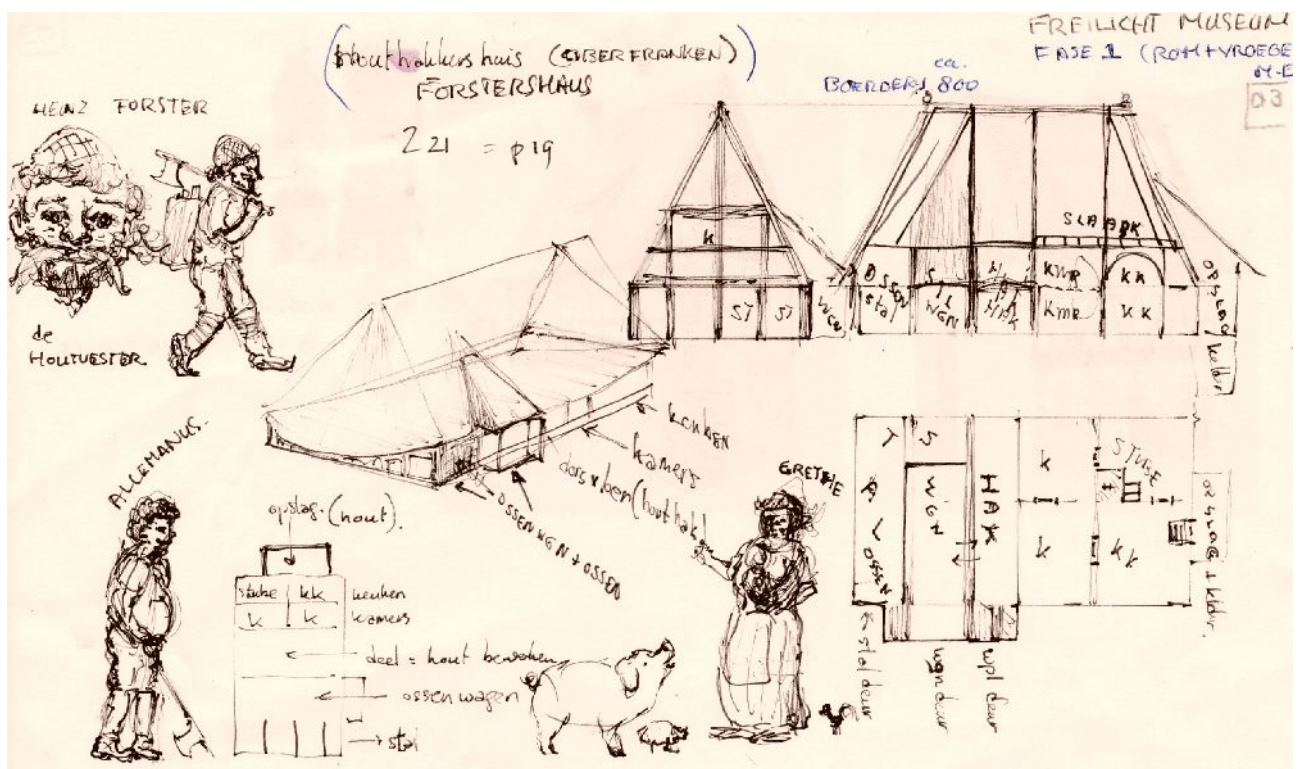
Geheel downloaden en afdrucken van de PDF's bij de website op-zet.nl (op eigen kosten) is toegestaan, mits niet voor commerciële doeleinden. Geheel of gedeeltelijk kopiëren hiervan naar andere websites is niet toegestaan.

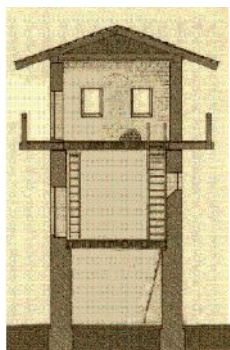
Citaten, afbeeldingen of (deel)uitgaven van de website op-zet.nl en PDF's mogen alleen worden gebruikt voor niet-commerciële doeleinden, mits met voorafgaande schriftelijke toestemming van de redactie van opZ.

Inhoud

2	Inleiding	
4	De post-Romeinse Tijd	
5	Site 1 Castrum, Cardo et Decumanus	
6	Palissaden	15 Tijdmachine
7	Site 2 Hoeven en Houthakkers	16 Maakverhaal
8	Dagelijks Leven	17 Rosenthals Grenzen
9	Site 3 De Capelle	18 Romeins en Romaans
10	Site 4 Wagenmaker	19 Hoeve en Kapel
11	Site 5 Half Houtvestershuis	20 Half Houtvestershuis
12	Moes en Mallejan	21 Speicher, Kaasmakerij
13	Site 6 Speicher	22 Detailleren
14	Site 7 Kaas en Hop	23 Bevolking

Burgus in het Römer Museum Park Xanten

Rond het jaar 200 bouwden de Romeinen de Burgus waar omheen later Thalbrück ontstond. Hij stond op een heuveltop boven de Thalfluss en de weg naar Thýria. Ze bouwden het uit tot een Castrum.

HISTORIA ORCANA POLYPIUS OVER DE THALGAUSE MENS (ca550)

IN POUERLIKE HUSCEN WONON SI, TUEL C SI
FERI FAN ELCANDERE NIDER SETTEN, AN' DOR
ANDORE VERHUSEN. TU FUOT TRECKEN SI,
MEYSTELIKE MITTEN CLEYNES SCILT, ANDA
WORPPYKEN FORT TU STRYTE, ANDA NYMAN
PANSART. THAROBHIR FILO NIEWIHT EYN
HEMEDE OFT GHELIKEN CLEDHE DRAGON,
EFTER ALL EYNE HUOSE, TUEL C SI TUOTTER
LIESCE OPSTRYCE... UETER GHEWONLIK
LANC SINT SI, ANDA BAUOT CRAHTIC, AND' NOH
FOLLACUMAN LIEHT OFT BLUND SINT'IR
LIKHAMO AND HAR, NOH GANTS TU DUNKAR
NEGENT, THOH ALTEGADERE EYNICSINS
ROSSIC. EYN HARDO BISTAN LITHAN SI, EYNICS
AEN RIKDUOM ENTBAERENT, ANDA GHEDURI-
CLIC MIT FULDREC BITHECT SINT SI.

De post-Romeinse Tijd

Over de bewoners van de streek zijn de Romeinen blijbaar niet erg te spreken. De Thalgause geschiedschrijver Polypus vertaalt hun Latijnse commentaar in zijn Historia Orcana:

Historia Orcana Polypius over de Thalgause mens (ca550)

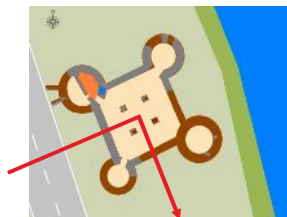
Zij wonen in armzalige hutten die ze ver van elkaar neerzetten en ook steeds verplaatsen. Zij trekken te voet ten strijde, de meesten met kleine schilden en werpsperen, en niemand gepantserd. Zelfs dragen sommigen niet eens een hemd of een mantel, maar alleen een broek die zij opstropen tot de lies... Zij zijn buitengewoon lang en krachtig gebouwd en hun lichamen en haren zijn noch erg licht of blond, noch geheel naar het donkere neigend, maar allemaal enigszins rossig. Zij lijden een hard bestaan zonder enig comfort en zijn voortdurend met vuil overdekt.

Het Castrum getekend en uitgevoerd opZ

ROND 550NC IS HET CASTRUM INMIDDELS DOOR DE ROMEINEN VERLATEN. DAAR KOMEN ZIJ DAN, DE BOEREN EN HOUTHAKKERS, OP DE TOP VAN DE BERG MET EEN WIJDS UITZICHT OVER HET LANG GEREKTE RIVIERDAL. AAN DE ZONZIJD OVERZIEN ZIJ DE BERGEN VAN THÿRIA EN OMDAT DAT UITZICHT ZO SCHOON IS BESLUITEN ZIJ TE BLIJVEN: **DELIRANT ISTI ROMANI!**

DE BRUTAALE BOER GAAT IN HET CASTRUM WONEN EN BOUWT DAT MET EEN CENTRAAL WOONHUIS UIT TOT EEN CASTELLUM PARVULUM. HIJ VERSTERKT OOK DE ROMEINSE TORENS EN BOUWT ER STENEN TRAPPEN IN.

**AUT VIAM INVENIAM,
AUT FACIAM...
(IK VIND EEN WEG,
OF IK MAAK HEM...)**

Castrum in aanbouw opZ

Castrum

Dat hele Castrum hebben ze hier in het Freilichtmuseum (openluchtmuseum) Rosenthal tot in detail na gebouwd. Voor de poort staan zelfs Romeinse soldaten met een lans. Westelijk van het Castellum worden nog Romeinse opgravingen gedaan. Dat was de plek waar Alemannus later stenen uit het castrum haalde om *zijn* muren te bouwen.

Je kunt de Burgus beklimmen en twee torens, een vierkante Romeinse en een ronde Romaanse. Onder in het centrale woonhuis is de grote zaal waarin de eerste burchtheer het volk kon ontvangen. In tijden van nood was dit de grote slaapzaal voor allen die hier hun toevlucht zochten. Boven verbleef de burchtheer in zijn wel zeer ruime woning!

Cardo et Decumanus

Gewoonlijk bouwden de Romeinen hun Castra met een Cardo en een Decumanus, een Noordzuidweg die een Oostwestweg kruist. Maar op deze berg konden alleen de twee zuidelijke poorten worden gebruikt vanwege een rotsformatie, zodat je via de Cardo links binnenkomt en het Castrum via de Decumanus verlaat om naar de tweede site te gaan, een hoeve. Je komt dan voorbij Romeinse zuilen, schildwachten een paar stapstenen als oversteekplaats.

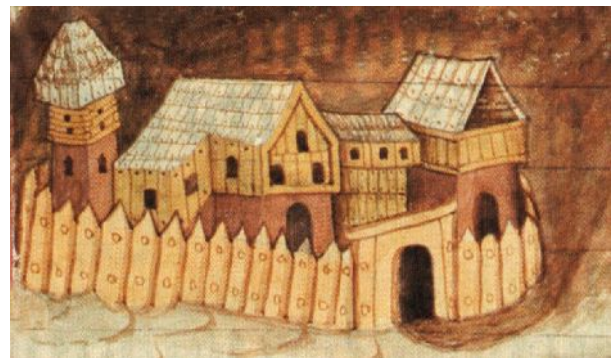
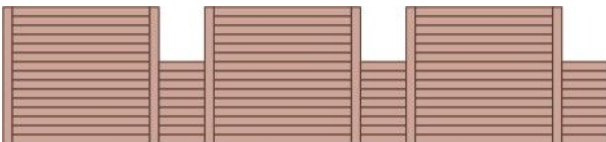

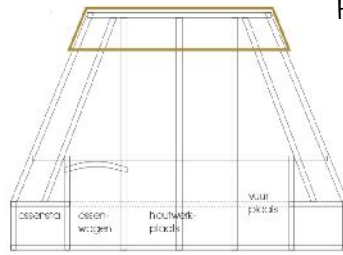
Palissaden

Tussen het Castellum en de eerste hoeve in het openluchtmuseum zie je de eerste aanleg van de vesting Thal Bruec in de vorm van palissaden. Er zijn drie soorten: ruwe palen met boven en onder een punt. Met de onderste punt staan ze in de grond, aangeplempt met keien. De tweede zijn kanteel-palissaden. Dan is er nog de zogenaamde 'etter', een gevlochten hek rondom het hele post-Romeinse gehucht Thal Bruec.

Boven een 'etter' in Freilandmuseum Bad Windsheim
 Rechts palissaden op een middeleeuwse miniatuur
 Onder een schets van kanteel palissaden

Links: palissaden rond een andere houten burgus

Houtvestershuis
ca 600 na Chr

Hoeven en Houthakkers

Je komt bij de hoeve, een houtvestershuis van ca 600. De maquette binnen toont hoe zo'n huis is gebouwd, maar buiten zie je hem in het echt. Het bestaat uit zes vakken.

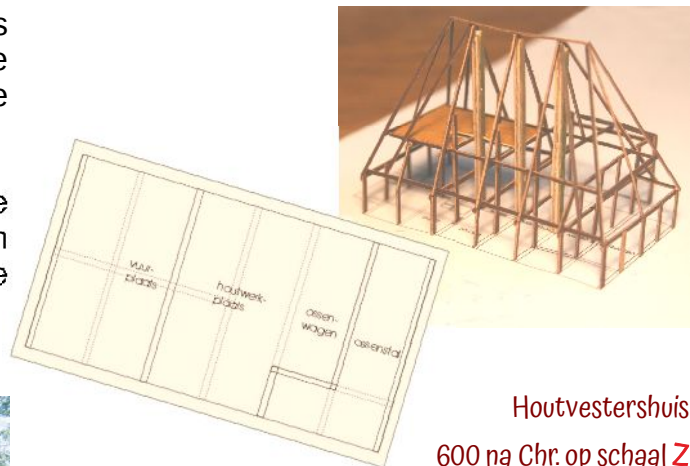
De linkse twee zijn voor de vuurplaats. De middelste twee zijn er voor het houtwerk en de rechtse twee voor de ossen, één voor de wagen en de ander als stal.

post-Romeinse hoeve te Bad Windsheim

De boerderij van ca 600nC heeft een vrij steil stro plaggen dak verwant aan het vroeg middeleeuwse Altmoshaus. De opzet van het spanwerk is typisch Thalgau: het skelet is dragend, de buitenmuren niet. Het dak is steiler dan bij veel andere gebouwen. Het eerste gehucht Thal Bruec was wellicht omringd met een zogenaamde 'etter', een

"Etterpoort" te Bad Windsheim

Houtvestershuis
600 na Chr. op schaal Z
Freilichtmuseum Rosenthal

Info

De gebouwen van dit historische dorp zijn geen reconstructies op exacte grootte, maar hoe de huizen en hun details zijn geweest kun je alleen vermoeden. Zodoende zijn hier slechts enkele typen huizen opgesteld die als prototypisch moeten worden gezien voor welke typisch Thalgause technieken men gebruikte in de vroeg middeleeuwse periode na de Romeinen. Men stelt er belang in origineel en aanvulling apart te tonen.

lage palissade doorvlochten met takken. De 'vesting' werd door een poort afgesloten. Rondom het gehucht waren begroeide en braakliggende velden die om en om werden bebouwd. Hoewel er schapen graasden was de schaapschuur altijd v r buiten het dorp vanwege de overlast. Schaapherder was dan ook 'oneervol' beroep. Zo begon Thal Bruec als gehucht te groeien.

Dagelijks Leven

Vroeg middeleeuwse hoeve in Bad Windsheim

Vrouwen op de hoeve, met een vijzel, doen je aan graan stampende vrouwen uit de derde wereld denken. Grethe (vrijwilligster) voert er de kippen en het luie varken.

Info

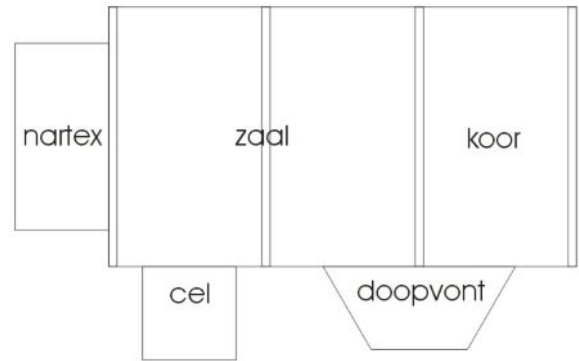
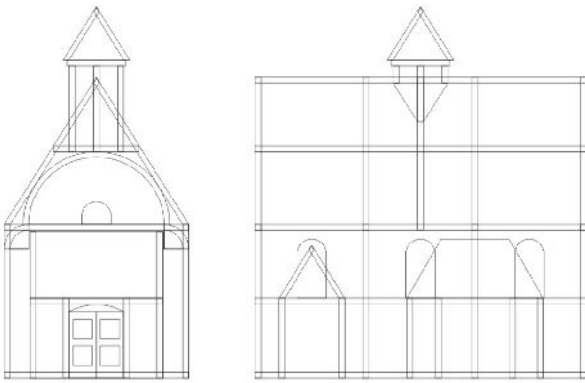
Gehuchten in het middelgebergte tot aan de Alpen bestonden uit enkele schijnbaar ongeordende gebouwen. Het gehucht Thal Bruec uit de tiende eeuw omvatte ongeveer vijf gebouwen waarin meerdere familiegroepen leefden. Er waren drie boerderijen, een Speicher, misschien een bakhuis en een kapel. Men bebouwde om het jaar een veld om hogere opbrengsten te krijgen en werkte in de oneven jaren met hout, zuivel of aan een ander ambacht.

Twee boeren rijden met een dorsmachine die door een ezel wordt aangedreven. Verderop gaat een boer met een os die opzij met twee manden is beladen. Zo ging de boer rond 600 naar de markt van Thal Bruec om een deel van zijn oogst te verkopen. Langs de weg naar de eerste houten kerk graast het vee op het open veld, ook midden tussen de graven. Men had in die dagen nog niet zo'n behoefte aan al die hekjes...

Een dorsmachine die door een ezel wordt aangedreven.

Capelle
ca 800 na Chr

De Capelle

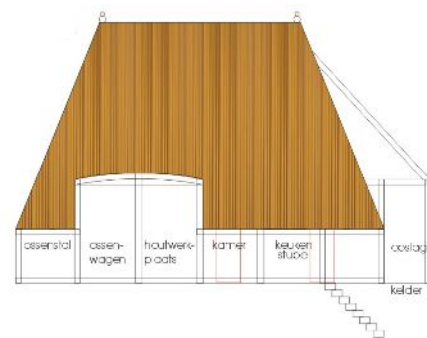
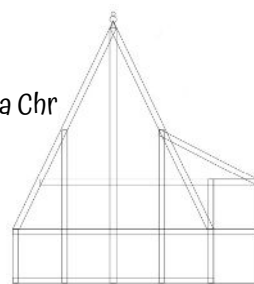
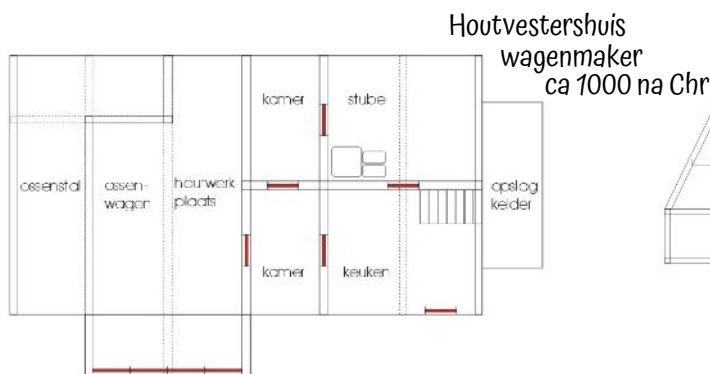
Rond 600nC besluiten rijksgroten middels paus Gregorius' Historia Francorum, dat hier een Capelle komt van hout uit het omliggende woud. Mogelijk is de kapel in twee eeuwen enige malen afgebrand. Déze Capelle dateert van rond 800nC. Hij moest een Romeinse uitstraling hebben en kreeg twee zijdelingse uitbouwen. Eerste is het Consistorium, een Cella, de tweede het Baptisterium met doopvont. De kapel is voorzien van een centraal torentje met een klok die er in die tijd uitziet als een opgehangen schaal.

Schets en uitvoering van de houten Capelle op **Z**

Die eerste Capelle van Thal Bruec staat dan onder een zogenaamde 'heilige boom'. Dat was vaak een plek voor heidense verering waarop men bij voorkeur een kerk bouwde. Je komt hier een aardig tafereeltje tegen. Een pastoor buigt zich over het kleine kind van een vrouw en het lijkt wel of hij het zegent. Je komt op het vulgaire idee dat hij ook de vader zou kunnen zijn, maar verwierpt dat weer (het zijn immers allemaal museum medewerkers uit Rosenthal).

Wagenmaker

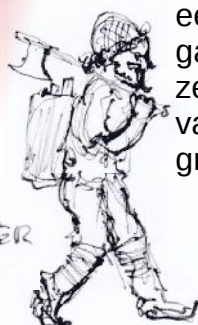
Site 4 is de wagenmaker. Het gebouw is een boeren houtvestershuis van ca 1000 nChr. Vanaf links is er een lage ossenstal, ruimte voor een wagen en een houtwerkplaats, dan twee kamers, een Stube en een aparte keuken en een opslagruimte met daaronder een kelder. Dit dak bestaat niet uit losse plaggen maar uit een soort stro-shingles die alleen in de streken van Thalgau werden gebruikt. Ze zijn ook in Thalbrück gevon-

Vroeg middeleeuwse hoeve in Bad Windsheim

Info

Eeuwenlang gaven strodaken het dorpsbeeld en landschap de harmonie van bouw en natuur. Ieder land kende zijn eigen type strodaken. De vroegste waren plaggendaken. Rond het jaar 1000 komen hier gevlochten shingles in zwang. Dat vlechten kon alleen met heel langhalmig roggenstro dat niet stuk gedorst werd. Men dekte van onder naar boven en reeg zo de shingles aan elkaar, aan daklatten en hazelaarstokken met uitsluitend wilgentengels.

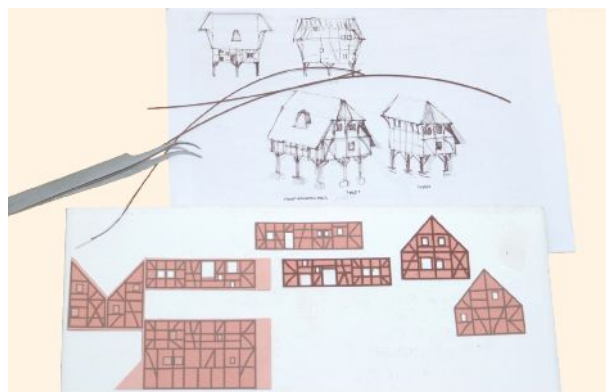
HEINZ FORSTER
de HOUTVESTER

Deze boer doet er wat bij als het land braak ligt: Hij maakt wagens. De wielen timmert hij van grote schijven hout met pennen in elkaar. Op zijn erf droogt het hout, maar brandt hij ook de houten pennen hard. Hier wordt je door het museumboekje uitgenodigd om ook eens zo'n gebrand houten doek te maken, en die er met een flinke dot reuzel in te slaan, maar dat sla je over.

Onderweg kom je Heinz de Forster tegen. Hij heeft samen met iemand hout gehakt (medewerkers). Nu zagen ze van één stam samen planken middels een kraanzaag. Met een kantbijl worden balken gehakt uit een stam en met een avegaar boren ze daar gaten in voor pennen. Op die manier stellen ze het skelet samen voor het nieuwe huis van een jong stel. Het gehucht Thal Bruec groeit in het Freilichtmuseum Rosenthal.

Het boekje vraagt je om voordat je site 5 bezoekt de geheime gang van Odulph VI te bezichtigen, maar die kan je niet vinden. Dat is logisch want hij is geheim dus die ga je dan maar voorbij. Misschien later, als je hier nog eens terugkomt voor de burcht.

Info

Het tweede millennium begint met het tijdperk van Sebastian I. Maar het verhaal van de burchtbouw komt later aan de orde.

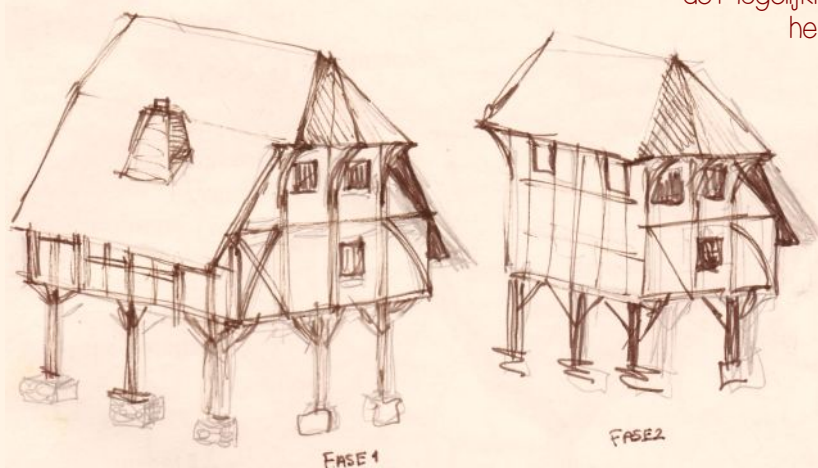
De horigen aan de burcht krijgen de kleuren van buchtheer Sebastian I, **rood**, **geel** en **blauw**, maar in Ross Fort dragen ze juist Thyrings **groen**. Het zijn kleuren die later in hun vlaggen komen.

Half Houtvesters Huis

Zo kom je dan bij een houtvesterswoning. Het staat op poten en is van voor 1100 nChr, want toen moest het worden gehalveerd voor de burchtbouw van Sebastian III. Gelukkig kun je het hier nog in onverminkte staat bewonderen. Je mag er ook in en je verbaast je over hoe groot het gebouw is. Op de begane grond is de houtvesterij. Via een lange houten trap bereik je het huis zelf. Hier hebben vast wel meerdere gezinnen gewoond. Daarboven is nog weer een grote zolder met kamers en dáár boven nog een vliering waar je ook kunt staan. Voor de deling moet het wel het grootste huis van Thal Bruec zijn geweest.

Deze houtvesterswoning is een geraffineerde constructie. De buitenwanden zijn als dragers niet belangrijk. Het gewicht van het dak wordt geheel gedragen door het skelet dat op kolommen rust.

Drie kolommen per travee dragen de balken. Het dak ligt er als één grote kap overheen. Aan de randen daarvan 'hangen' de buitenmuren. Zo kon men het hele huis laten zweven op poten. Dit schied de mogelijkheid om de helft ervan te sparen toen het werd bedreigd door de burchtbouw. Dit dak is met leipannen bedekt en daarom minder steil.

Moes en Mallejan

Buiten het houtvestershuis is een moestuin aangelegd, niet alleen voor groenten, maar hier werden ook veel kruiden gekweekt en zelfs bloemen die aan de burcht werden geleverd.

Bewerkt hout werd met de ossenwagen vervoerd, maar net gevelde boomstammen gingen met de mallejan, een wagen waarin de stam tussen de wielen hangt. Zo één hebben ze er hier in museum Rosenthal ook.

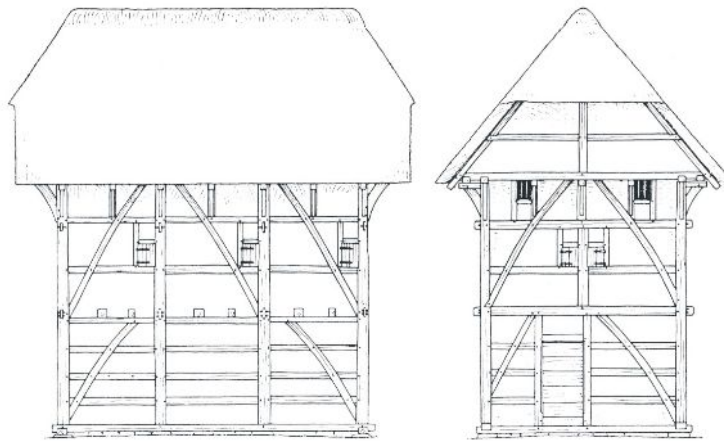
Een mallejan

Bloementuin in het Freilichtmuseum Lindlar

Groententuin in het Freilichtmuseum Kommern

Speicher (voorraadschuur)
ca 1300 na Chr

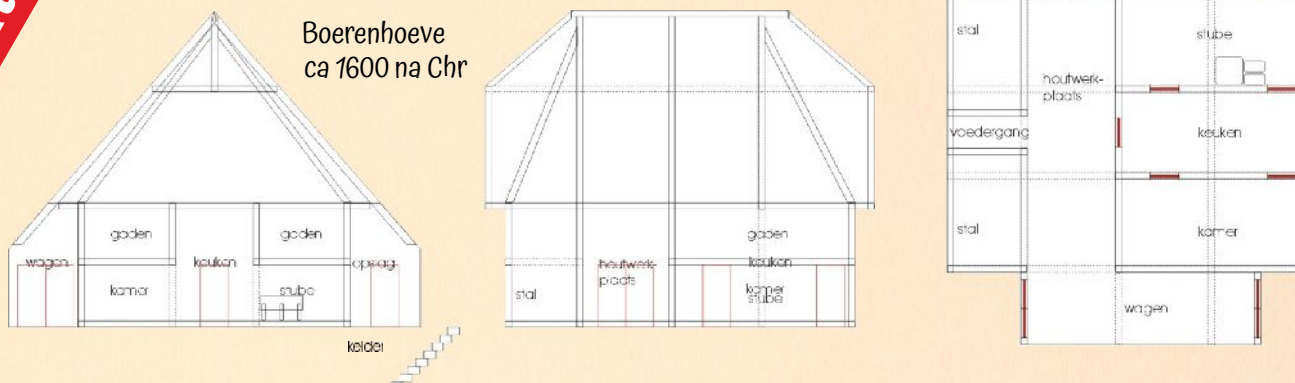
Speicher

Dan kom je bij een zogenaamde Speicher uit ca 1300, site 6, een voorraadschuur. Dit is al een bouwwerk uit de burchtfase, maar wat het museum hier wil tonen is dat er ook tijdens de burchtbouw nog gewoon van deze gebouwen óm en zelfs ín de burcht stonden. Mogelijk zijn hier tussen 1200 en 1300 nog wel meer hoeven en houtvesters met hun 'Speicher' geweest maar de plaats werd door de burchtbouw wél beperkt. De burcht werd als het ware om de gebouwen heen gezet. Wie er binnen woonde heette burger, erbuiten woonden de buitenlui.

De Speicher was een pakhuys dat eventueel door meerdere boeren kon worden gebruikt om wintervoorraad op te slaan. Het moest op een strategische plek staan en rovers buiten kunnen houden. Mannen zijn hier natuurlijk net bezig manden graan naar de graanzolder te hijsen (museumpersoneel).

Speicher uit het Freilichtmuseum Kommern opZ

Kaas en Hop

Dit is voorlopig het laatste huis, site 7, een hoeve van ca 1600. Hij ligt nog in het woud. Het was ooit een houtvestershuis, maar werd later een kaasmakerij. Gezien de geur van aromatische Thalgaue kaas was het geen slechte zaak dat de kaasmakerij in het woud stond. De uitbouw opzij aan het huis is de kaasdrogerij. Dit huis heeft een extra verdieping, overdekt door een wolfskap. Achteraan is de stal, vooraan het woongedeelte met een keuken tussen kamer en stube. Daarbuiten de kaasopslag en een wagenruimte. Er tussenin is nog de oude 'houtwerkplaats', maar op deze deel wordt rond 1600 inmiddels kaas gemaakt. Ook bij deze hoeve graast nog wat vee. Hier is een boer bezig te maaien met een zeis...

Een hopwagen met kaas staat bij de hoeve. Aangezien je vanwege de looproute weer vlak bij de eerste hoeve bent kun je nu de veel oudere ossenwagen met de hopwagen vergelijken. De hopwagen is heel anders: hij heeft spaakwielen en is slim opgehangen tussen leren riemen zodat je er ook personen redelijk comfortabel mee kunt vervoeren. Bovendien wordt de hopwagen getrokken door twee paarden. Dat zijn racemonsters vergeleken met de os.

Hopwagens

Hier is een hopwagen in een prent over de hopoogst. Hij stond op grote spaakwielen en werd ook wel gebruikt als feestwagen na de oogst en bij huwelijken. Water was niet altijd drinkbaar, daarom oogste men hop en brouwde daar bier mee. In de middeleeuwen waren er talloze huisbrouwerijen aan de Thalfus en zelfs rond de Thalsee Rosenthal heeft nog één laatste brouwerij: Thalbrau. Die brouwt het beroemde 'Franziscus Blaubier', een blond bier van het merk 'Corneglochle'. Vanuit de landbouwstreek werd de hopoogst met dit soort 'Fuhrwerke' naar de brouwerij in Rosenthal vervoerd. Later zette de TBB een smalspoorwagon in en nog later kwamen er TEG goederenwagens op normaalspoor.

Tijdmachine

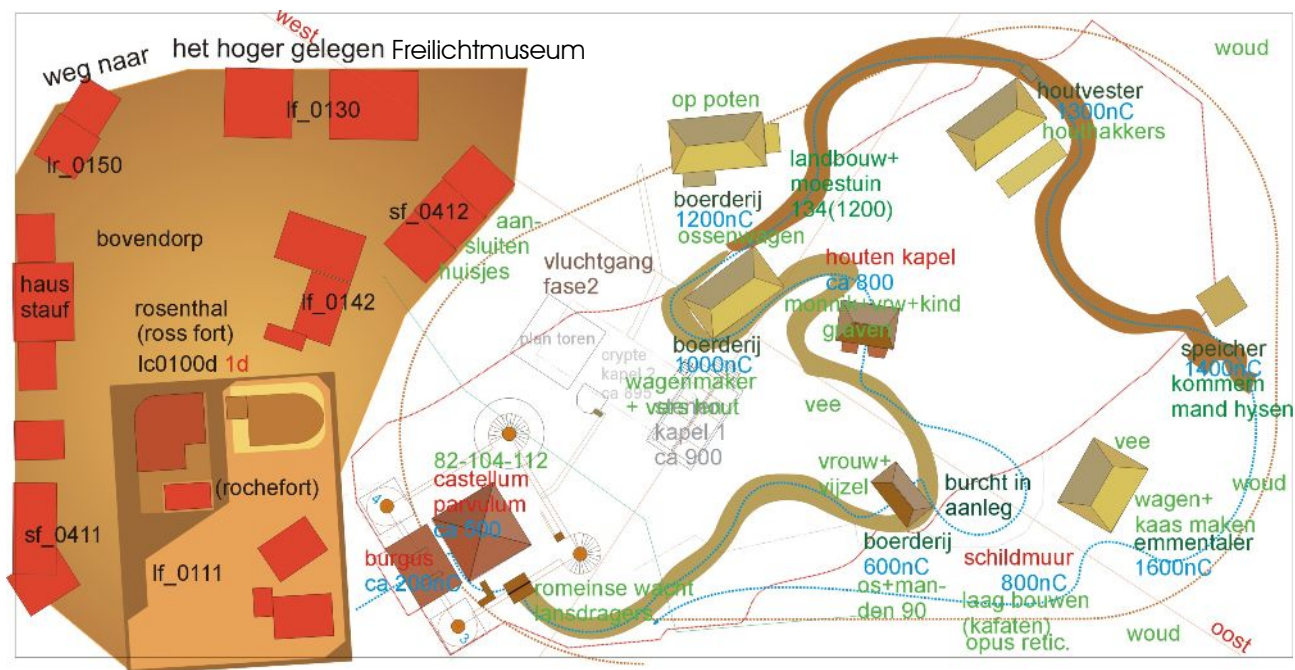
De laatste site is ook een bouwplaats die de Romeinen met de latere middeleeuwse burchtbouw verbindt. Dat hebben ze leuk gedaan, want één deel laat de bouw van een Romeinse muur zien, zogenaamde Opus Reticulata en de ander de bouw van de schildmuur waarop later de donjon wordt gebouwd en nog later de kafaten verrijzen voor het koor van de kerk. Die technieken komen sterk overeen: Men bouwt een dunne binnen en een dunne buitenmuur en vult de tussenruimten met zand, natuursteen en ongebluste kalk. Beplazen met water maakt daar dan weer beton van.

Bovendien toont men hier het voorbeeld van de aanleg van houten smalsporen voor de paardenbaan van ca 1820, de latere ijzeren sporen voor de smalspoorbaan en het brede spoor op diagonale steenblokken

voor de eerste trein Thalfluss in 1848, zodat het geheel als een soort tijdmachine werkt die je weer in het heden terugbrengt.

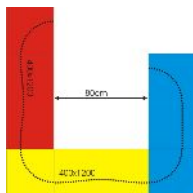

Maakverhaal

Fase 1 van Freilichtmuseum Rosenthal is een verwisselbaar diorama op een module. De *historie* van de kathedraalburcht wilde ik oorspronkelijk maken op een tamelijk rond diorama. (pag 15) Dat zou dan onderdeel worden van een module van één vierkante meter. Mettertijd bleek dat een vrij onhandig formaat en stapte ik over naar modulen volgens een multisquaresysteem met raster 40cm, zie Modulenbaan In de Maak (MIM). De nieuwe module ging bestaan uit eerdere diorama's.

Zo kwam links op de module het diorama 'Rosenthal boven' dat eerder al éénderde van dit dorp besloeg. (Rosenthal beneden en Rosenthal Bahnhof komen op andere modulen). Rechts op déze module komt nu het Freilichtmuseum Rosenthal. Dat gaat uit twee fasen bestaan: Fase 1 is het post-Romeinse deel Fase 2 gaat over de burchtbouw in de middeleeuwen. Het zijn complexe, deels verwisselbare diorama's.

Rosenthal Bahnhof in aanbouw volgens het multisquaresysteem

Rosenthals Grenzen

Helemaal achterin het begin van het Freilichtmuseum

Een stukje Nieder-Rosenthal (Rosenthal 'beneden')

Links een plaatje van de nieuwe modulen: Op de voorgrond zie je het slot Rosenthal met het groene 'uientorentje'. Daarachter rechts ligt dan Rosenthal beneden, nog nét op dezelfde module. Daarachter begint de nieuwe module met Rosenthal boven en het kerkje van Ross Fort (zie kaart). Tenslotte het Freilichtmuseum Fase 1. Het witte gebouw is een vroege versie van het Romeinse Castrum die ik heb veranderd.

Omdat deze nieuwe module naadloos moet aansluiten op alle andere en straks ook nog verwisselbare diorama's krijgt (Fase 2: burchtbouw) is er veel pas en meetwerk. Alle hoogten moeten kloppen en er is geen grenslijn recht. Grenzen worden verborgen.

Dat betekent dat elke hiaat op de grenslijn met een checklist moet worden afgewerkt. Van bijna elk diorama blij ik hier en daar nog wat te moeten wegsnijden of bijplakken. Dat komt omdat de situatie in drie dimensies veel ingewikkelder is dan op een plattegrond. Bovendien wil ik de grenzen zoveel mogelijk onzichtbaar maken.

Ik maak een checklist om de grenslijn af te werken

Romeins en Romaans

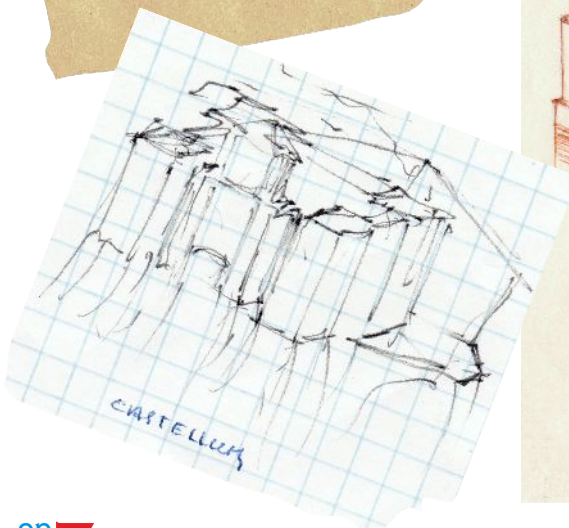
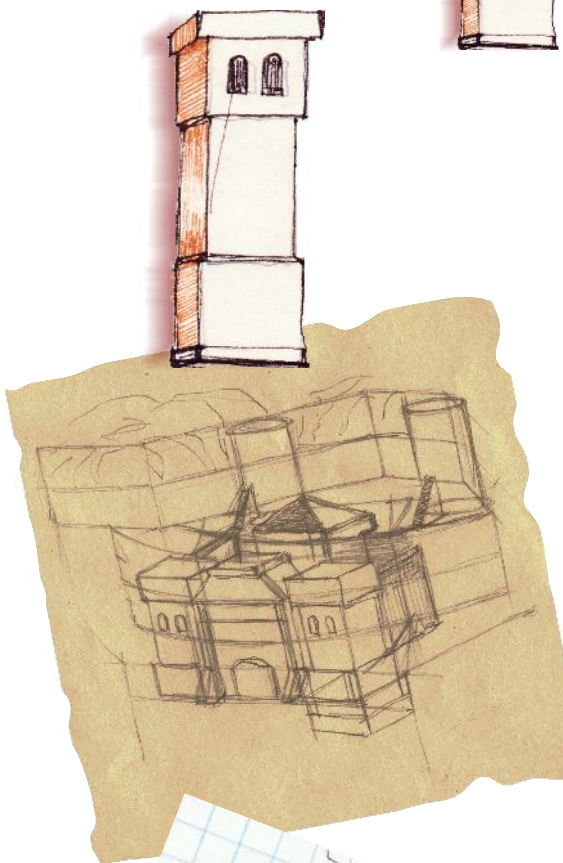
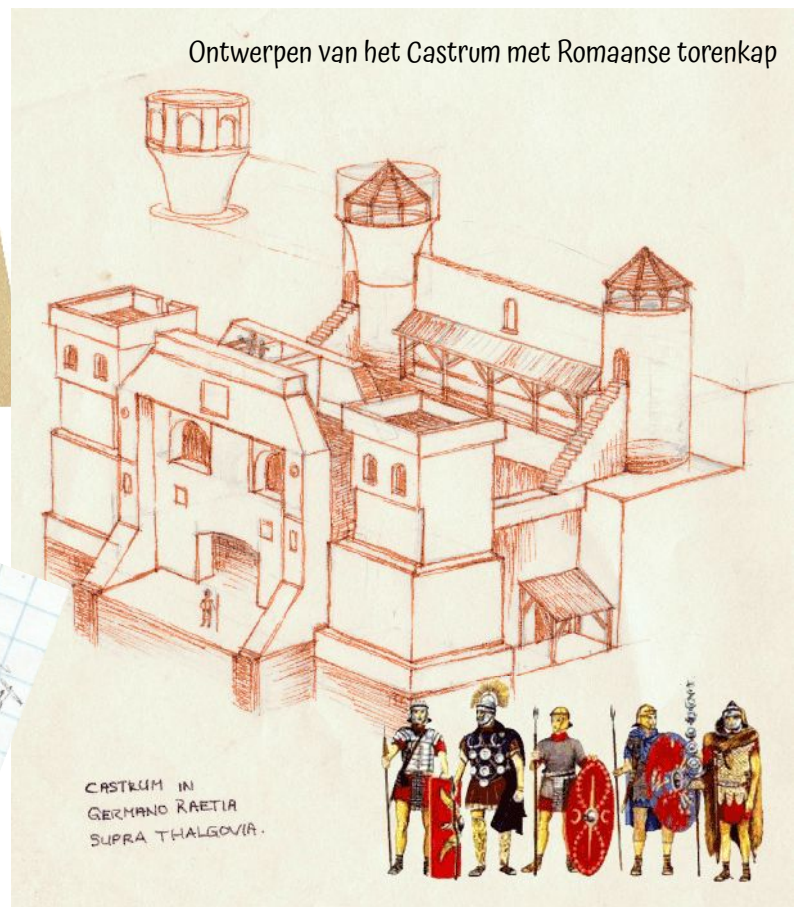

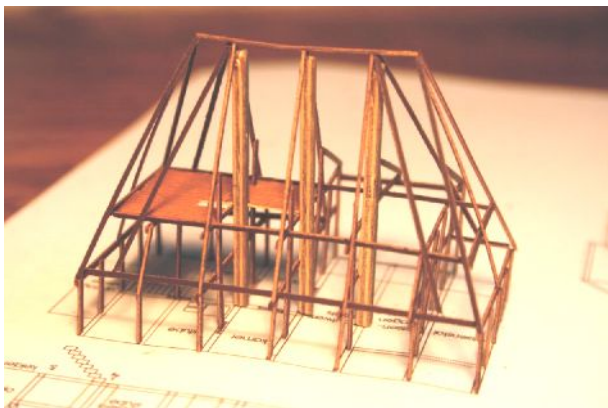
Na twee eerdere versies van het Castrum verrijst eindelijk de goeie. Hij is deels uit zelf hardende klei, deels uit hard karton en deels uit rubber steentjesprofiel. Hier wil ik de overgang laten zien van Romeins naar Romaans bouwen. De torens zélf worden dus Romeins, maar hun latere opbouw en kappen al Romaans. Ik moest ook een kopie van de Burgus maken in het Castrum.

Een leuk detail is om nog Romeinse zuilen te laten liggen en een archeologische site te combineren met het historische verhaal van de boeren die het gebouw gaan gebruiken na de Romeinen (Alemannus).

Er is nog een Romeinse oversteekplaats, een rijtje zuiltrommels over de weg waar een wagen doorheen kan. Ook is er al een middeleeuwse palissade en de zuidertoren krijgt een talud met een burchtachtig tintje. De ronde noordertoren krijgt de Romaanse torenkap die later de kloosterlatrine wordt.

Ontwerpen van het Castrum met Romaanse torenkap

Hoeve en Kapel

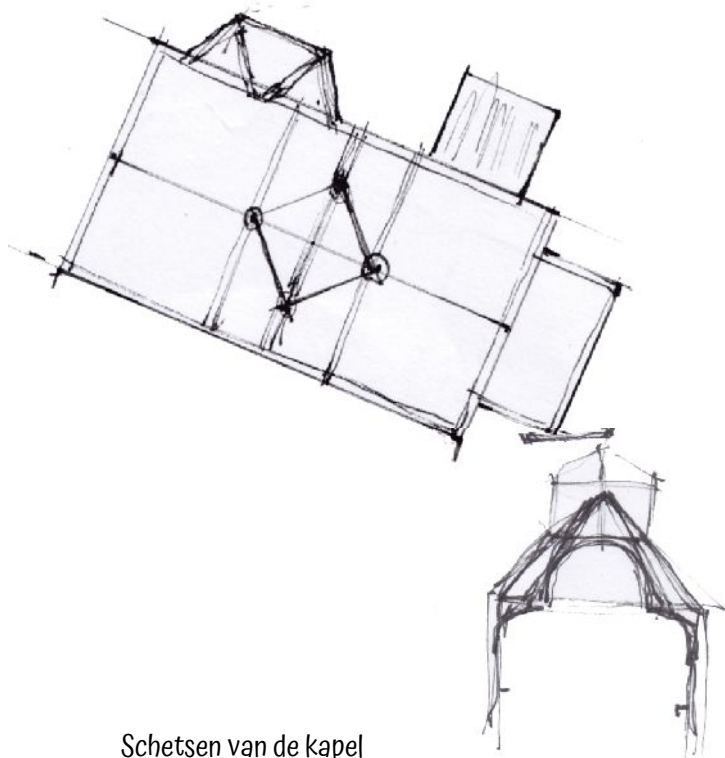
De eerste hoeve is een houtvestershuis. Na wat studie tekende ik de plattegrond uit en een paar doorsneden. Daarna sneed ik kersenfineer in reepjes van ca 0,8mm en bouwde het skelet op met secondenlijm. Dat skelet zit slim in elkaar. Het draagt het dak en de buitenmuurtjes zijn alleen maar 'gordijntjes' die eraan hangen.

De eerste boerderij

Het stro-plaggendak heb ik gemaakt van katoenwatten. Eerst heb ik het doordrenkt met okerleurige verf. Daarna moest het als het ware worden uitgekamd om de vezeltjes te richten. De laatste stap is om er rafelige plagjes van te knippen en die op dun papier te plakken. Met dezelfde okerverf kleur ik ook een stuk fineer dat ik voor de buitenste wandjes wil gebruiken. Met afwisselend lichte en donkere 'planken' heb ik de buitenwanden opgevuld om er een beetje tekening in te krijgen.

Daarna is de kapel aan de beurt. Hij wordt volgens dezelfde methode gemaakt, maar heeft een wat uitgebreider grondplan met uitbouwjes. Op de foto ziet hij er nog onvoltooid uit, maar in de doopkapel staat al een doopvont, gedraaid uit een messing dopmoertje. Erachter de 'heilige boom'.

Schetsen van de kapel

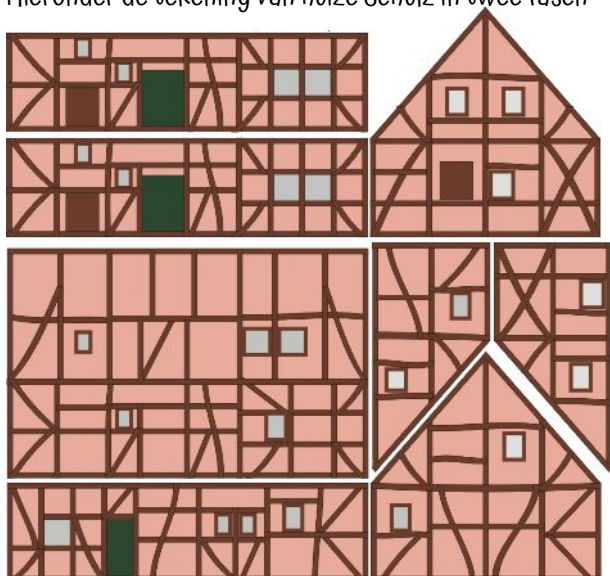
Wagenmaker

Het huis van de wagenmaker volgt ook weer grotendeels die methode, maar nu zijn de staanders samengesteld uit meerdere lagen hout en er zijn uitbouwen voor de opslag en de wagen. Hier komt een ander dak op. Het is inmiddels het jaar 1000 en de Thalgauers hebben geleerd hoe je shingles maakt van stro, iets typisch Thalgau's.

Ik teken ze in Corel en print ze op speciaal karton dat uit laagjes bestaat. Met een oud vulpotloodje zonder stift trek ik daar strepen op en zo gaan ze eruit zien als stro-shingles. Dan natuurlijk nog het verhaal dat deze exclusief in Thalgau werden gebruikt, een soort overgang naar de stenen dakpan. Hieronder staan nog een keer de eerste drie gebouwen, nog in onvoltooide staat en nog in een wat kaal landschap.

Hieronder de tekening van huize Schulz in twee fasen

Half Houtvesters Huis

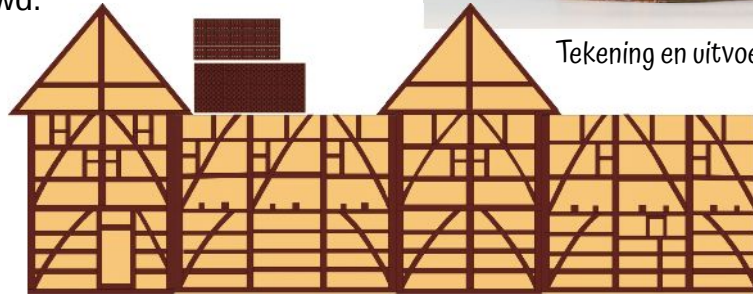
Het houtvestershuis uit ca 1100 is wel iets speciaals. Dat maak ik in twee versies. Rond deze tijd ging de burcht uitbreiden. De noorder burchtpoort kreeg een brug die met de uitvalsweg precies op dit huis uitkwam. De ene is dus het volledige huis vóór de uitbreiding, de tweede is het 'gehalveerde huis'. Een dergelijke woning werd gebouwd om een zelf dragend spantwerk. De buitenmuren waren niet meer dan een gordijn. Daardoor kon dit huis voor de helft blijven staan. De bouwstijl, vakwerk met bruinroze vulling, heb ik gehandhaafd in de latere houtzagerij. Zo wordt de geschiedenis van houthandelaar Schulz later één geheel.

Speicher

De Speicher waarvan het voorbeeld zich in het Freilichtmuseum te Kommern bevindt is bij mij van ca 1300. Ook de Speicher werd om zelf dragend spantwerk gebouwd, maar hier werden de muren van de begane grond extra gewapend tegen rovers. Vandaar de vele dwarsbalken waartussen nog weer latten zijn opgenomen in het stucwerk. Op de site kun je bij **nieuws** lezen hoe de Speicher is gebouwd.

Tekening en uitvoering van de Speicher

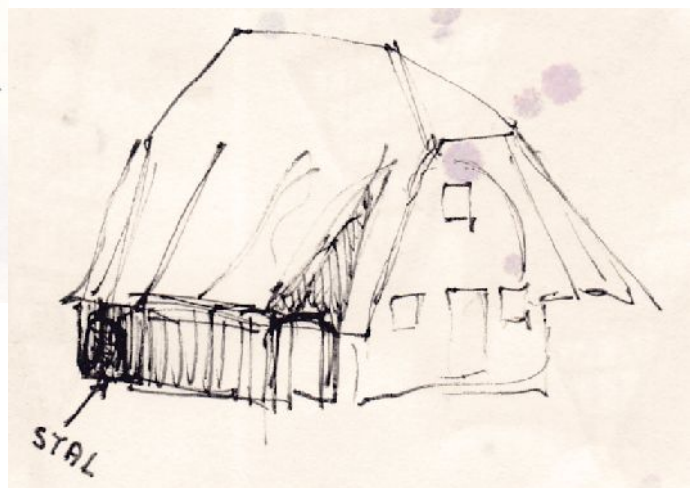
Onder de schets met vooraan de kaastrogerij (opslag)

KAASBOERDERIJ. ca. 1600
EMMENTHAL.

Kaasmakerij

Links het laatste gebouw in deze fase van het Freilichtmuseum. Bij deze hoeve, een voorganger van het Emmenthaler type, stelt het spantwerk al echt wat voor. Er zijn twee etages met een duidelijke onderverdeling die tot traditie is geworden. Dwars over het voorste gedeelte bevindt zich de wagenstal en daarvoor de kaasmakerij, afgescheiden van het woongedeelte. Aan de zijkant van het huis zit een zwevend uitbouwtje op de eerste verdieping. Dat is een kaastrogerij met de opening naar buiten voor de geur.

Detailleren

Natuurlijk is het aardig om in het Freilichtmuseum realistische gebouwen te hebben, maar nu moet er ook nog een park omheen. Eerst lijm ik er met boekbinderslijm gras op in de vorm van groen vilt en enkele soorten groen fluweel. Er zijn heel wat verschillende kleuren gras. Op lage vochtige plekken is het donkerder, op heuveltoppen vaak lichter en bruiner van kleur. Paden en rotsachtige gedeelten werk ik af met zelf hardende klei.

Nu worden er bomen aangeplant, zelf gemaakte sparren voor het woud maar ook een flink aantal loofbomen, bij voorbeeld een rij die men aanplantte als windbrekers en de bijzondere boom naast de kerk. Tenslotte volgen er nog talrijke details die ik ga maken als ik er de tijd voor heb, zoals de palissade en de 'etter', het hek rondom het gehucht, de dieren, wagens en mensen...

De spar klaar om aan te kleden

tip

Wil je veel goedkope mooie sparren, maar niet van plastic of de bekende sisal pijpenragers kijk dan even op de website onder het kopje nieuws

Daar vind je het artikel Sparren voor een spotprijs

Bevolking

Als laatste is dan de bevolking aan de beurt. De diverse Romeinen worden omgewerkte Preisertjes net als al die vroege boeren en boerinnen. De paarden en ossen maak ik waarschijnlijk zelf net als de ossenwagens en de hopwagen. Met het aankleden van het diorama kun je ontzettend veel tijd doorbrengen, maar het is wel het leukst om te doen. Eigenlijk is het nooit helemaal af. Altijd doet zich weer een oud nieuwtje voor dat je er in wilt verwerken en er te Zijner tijd weer over schrijven.

Terwijl zich het post-Romeinse Thal Bruec ontwikkelt komt in de 11de eeuw ook de burchtbouw op gang. Die wordt beschreven in het infoblad Burcht & Kathedraal 3b:

Rosenthal Freilichtmuseum
Fase 2 De Romaanse burcht

Het Rosenthal Freilichtmuseum in aanbouw